II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 13 maart 1969

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het E.E.G.-Verdrag (IV/93 — Europese Tentoonstellingen van Werktuigmachines)

(69/90/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, en met name op artikel 85,

Gelet op Verordening nr. 17 van 6 februari 1962 (1), en met name op de artikelen 6 en 8,

Gelet op het verzoek om een negatieve verklaring dat conform artikel 2 van Verordening nr. 17 op 20 september 1962 door de heer F. Wolff-Cammaerts, secretaris-generaal van het Comité Européen de Coopération des Industries de la Machine-Outil (C.E.C.I.M.O.) te Brussel is ingediend ten behoeve van de besluiten die het C.E.C.I.M.O. heeft genomen voor de organisatie van de Expositions Européennes de la Machine-Outil (Europese Tentoonstellingen van Werktuigmachines) (E.E.M.O.), en met name die welke de deelneming der exposanten regelen,

Gelet op de aanmelding van de genoemde besluiten, verricht op dezelfde dag, ten einde de toepassing te verkrijgen van artikel 85, lid 3, van het Verdrag, ingeval de overeenkomst zou vallen onder artikel 85, lid 1,

Gezien het advies van het Adviescomité voor Mededingingsregelingen en economische machtsposities, op 14 november 1968 geraadpleegd conform artikel 10 van Verordening nr. 17,

I

1. Overwegende dat het C.E.C.I.M.O. een vereniging de facto is, zonder rechtspersoonlijkheid, welke is opgericht op 13 juli 1950 en waarvan momenteel de 12 volgende nationale verenigingen lid zijn :

— Verein Deutscher Werkzeugmaschinenfabriken, Frankfort a/Main, Duitsland,

— Fachverband der Maschinen- und Stahl- und Eisenbauindustrie Österreichs, Wenen, Oostenrijk,

— Syndicat des constructeurs belges de machines-outils pour le travail des métaux, Brussel, België,

— Foreningen af Danske Vaerktojsmaskinfabrikanter, Kopenhagen, Denemarken,

— Syndicat des constructeurs français de machines-outils, Neuilly-sur-Seine, Frankrijk,

— The Machine Tool Trades Association (Metalworking Machine Tool Manufacturers' Section), Londen, Verenigd Koninkrijk,

— Unione Costruttori Italiani Macchine Utensili, Milaan, Italië,

— Vereniging van Metaal-Industrieën (Groep Gereedschapswerktuigen), Den Haag, Nederland,

— Föreningen Svenska Verktygmaskintillverkare, Stockholm, Zweden,

— Verein Schweizerischer Maschinen-Industrieller, Zürich, Zwitserland,

— Asociación Española de Fabricantes de Máquinas-Herramientas, San Sebastian, Spanje,

— Centro de Cooperaçao des Industriais de Maquinas-Ferramientas, Porto, Portugal ;

Overwegende dat deze nationale verenigingen onder hun leden de meerderheid der fabrikanten van werk-

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

tuigmachines in hun respectievelijke landen tellen en dat zij het C.E.C.I.M.O. de vereisten voor de toelating van leden moeten mededelen, omdat hun vertegenwoordiging in het C.E.C.I.M.O. strikt beperkt is tot fabrikanten van werktuigmachines voor de metaalbewerking ;

Overwegende dat over de toelating of weigering van nieuwe leden van het C.E.C.I.M.O. wordt beslist door het Centraal comité van het C.E.C.I.M.O. ;

2. Overwegende dat de doelstellingen van het C.E.C.I.M.O. zoals zij zijn vastgesteld bij de oprichting als volgt kunnen worden samengevat :

— gezamenlijk de aanbevelenswaardige theorieën en maatregelen bestuderen die in ieder der deelnemende landen de investeringsmogelijkheden in werktuigmachines kunnen ontwikkelen ;

— de noodzakelijke middelen bijeenbrengen om de verspreiding van de aldus tot stand gebrachte studies te verzekeren ;

— gemeenschappelijk internationale commerciële manifestaties organiseren, waaronder de tentoonstelling de belangrijkste is, op zodanige wijze dat de inspanning van iedere fabrikant tot betere resultaten met minder kosten leidt ;

— in overeenstemming met de nationale verenigingen het systeem van de beurzen en tentoonstellingen binnen ieder land saneren, zodat er, zo mogelijk, één van hen overblijft om de nationale cliëntele op het gebied van de werktuigmachines voor te lichten ;

Overwegende dat het door het C.E.C.I.M.O. ingediende verzoek en de aanmelding betrekking hebben op de twee laatstgenoemde doelstellingen ;

Overwegende dat met het oog op de verwezenlijking van deze doelstellingen de volgende besluiten zijn genomen : in de eerste plaats heeft het Comité in 1955 enkele algemene criteria vastgesteld die bij de organisatie van een E.E.M.O. in acht moeten worden genomen ; vervolgens is in 1957 het eerste reglement van de E.E.M.O. vastgesteld waarin hoofdzakelijk de genoemde criteria zijn overgenomen. Dit reglement wordt om de twee jaar opnieuw uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de organisatoren van de E.E.M.O.'s ; de onder het verzoek en de aanmelding vallende bepalingen zijn sinds de aanvang ongewijzigd gebleven ;

3. Overwegende dat de voornaamste bepalingen van het reglement van de E.E.M.O. de volgende zijn :

a) de E.E.M.O.'s worden alle oneven jaren georganiseerd door het C.E.C.I.M.O. en hun praktische totstandbrenging wordt toevertrouwd aan de vereniging van het land waar de tentoonstelling plaatsvindt ;

b) het tot de E.E.M.O.'s toegelaten materiaal betreft in het bijzonder werktuigmachines voor de metaalbewerking ;

c) de fabrikanten van werktuigmachines die op de E.E.M.O.'s exposeren en die geen lid van hun nationale vereniging behoeven te zijn, moeten voor het tentoongestelde materiaal ten minste twee van de drie verrichtingen „ontwerpen", „fabriceren" en „verkopen" doen plaatsvinden ; bovendien moeten zij aan de volgende voorwaarden voldoen :

aa) onderdaan zijn van een Lid-Staat van het C.E.C.I.M.O. en in een van deze landen de activiteit „fabriceren" verrichten of doen verrichten ;

bb) zij moeten zich, wanneer zij werktuigmachines op de E.E.M.O. exposeren, verbinden in hetzelfde jaar direct noch indirect machines tentoon te stellen op enige andere beurs, tentoonstelling of salon georganiseerd in een van de landen welker nationale vereniging van fabrikanten van werktuigmachines lid van het C.E.C.I.M.O. is ; de keuze tussen deelneming aan de E.E.M.O. en die aan enige andere manifestatie is geheel vrij, zelfs voor de fabrikanten die lid zijn van een nationale vereniging die tot het C.E.C.I.M.O. behoort ;

cc) in het geval waarin werktuigmachines zijn gefabriceerd op grond van een licentieovereenkomst, is, indien de licentiegever of -nemer aan andere tentoonstellingen van zulke machines in een der leden-landen van het C.E.C.I.M.O. deelneemt, ook al geschiedt dit alleen onder zijn eigen naam, de wederpartij bij de overeenkomst ten aanzien van de onder deze overeenkomst vallende machines eveneens van de E.E.M.O. uitgesloten ;

dd) de beperking van de deelneming aan de E.E.M.O.'s strekt zich uit tot machines, foto's, modellen, catalogi enz. die op een dezer beurzen, tentoonstellingen of salons worden aangeboden door agenten, wederverkopers of enige andere tussenpersoon ;

d) het niet-naleven van de voorschriften onder c) brengt ipso facto de uitsluiting van de volgende E.E.M.O. met zich mede, alsmede de verbeurte van de voorschotten die op de deelnemingskosten zijn betaald ; tegen de ondernemingen die de voorschriften niet zouden hebben nageleefd zijn echter nimmer echte sancties getroffen ;

e) op een E.E.M.O. tentoongestelde werktuigmachines kunnen alleen met toestemming van de nationale vereniging, waaraan de organisatie van de betrokken E.E.M.O. is opgedragen, aan exposanten op beurzen of tentoonstellingen in ledenlanden van het C.E.C.I.M.O. voor demonstratie

van uitrusting of toebehoren ter beschikking worden gesteld, en in ieder geval alleen als het merk niet zichtbaar is ;

f) verzoeken om toelating tot de E.E.M.O.'s worden voorgelegd aan een toelatingscomité dat is samengesteld uit door het C.E.C.I.M.O. aangewezen leden en dat over aanvaarding en weigering beslist zonder dat daartegen beroep openstaat en zonder dat het in enig geval zijn beslissingen behoeft te motiveren ;

g) de toewijzing van stands geschiedt door de nationale vereniging die de organisatie verzorgt, in overleg met het toelatingscomité ; deze vereniging stelt ook de prijzen en andere voorwaarden voor de plaats der stands vast ;

4. Overwegende dat de negen E.E.M.O.'s, die tot dusver hebben plaatsgehad, om beurten te Parijs, Hannover, Brussel en Milaan zijn gehouden ; dat het C.E.C.I.M.O. nochtans nimmer een besluit heeft genomen om uit te sluiten dat deze tentoonstellingen zouden kunnen worden gehouden in andere steden van de landen welker vereniging van fabrikanten van werktuigmachines lid is van het C.E.C.I.M.O. ;

Overwegende dat de fabrikanten van werktuigmachines in de tussen twee E.E.M.O.'s liggende jaren vrij zijn om hun produkten tentoon te stellen waar zij willen ; dat het C.E.C.I.M.O. niettemin de organisatie van nationale tentoonstellingen van werktuigmachines in de even jaren heeft begunstigd en het deelnemen aan deze manifestaties door de leden van de leden-verenigingen heeft aangemoedigd ;

5. Overwegende dat voor de beoordeling van deze zaak rekening dient te worden gehouden met de voornaamste stromingen die op het gebied van de beurzen en tentoonstellingen heersen :

a) in de eerste plaats stijgen aantal en frequentie van deze manifestaties in alle landen, vooral ten gevolge van het belang dat de beurzen en tentoonstellingen uit een oogpunt van reclame voor de afzet der produkten hebben ;

b) vooral voor kleine en middelgrote ondernemingen vormen de beurzen en tentoonstellingen een onmisbaar middel voor marktonderzoek zowel bij de verkoop als bij de aankoop ;

c) het internationale karakter van de beurzen en tentoonstellingen komt van jaar tot jaar meer op de voorgrond te staan en gevallen van een zuiver nationale beurs of tentoonstelling zijn heden ten dage zeldzaam. Dit is o.a. een gevolg van de toenemende vervlechting der markten ;

d) al zijn de stromingen naar gelang van het peil van economische ontwikkeling der verschillende landen verschillend, toch valt op te merken dat er een steeds duidelijker voorkeur optreedt voor gespecialiseerde manifestaties boven die welke een algemeen karakter hebben. Zelfs de algemene beurzen worden trouwens meer en meer tot groeperingen van gespecialiseerde beurzen ; dit is in de eerste plaats het geval in bedrijfstakken die op zichzelf geen speciale manifestaties rechtvaardigen. Bovendien dient rekening te worden gehouden met het feit dat iedere bedrijfstak een steeds groter wordende oppervlakte vereist om een assortiment van produkten tentoon te stellen dat voldoende representatief is ; het is derhalve steeds moeilijker om op éénzelfde beurs alle branches tezamen te laten tentoonstellen die daar vroeger vertegenwoordigd waren ;

6. Overwegende dat de opmerkingen, die belanghebbende derden de Commissie hebben kenbaar gemaakt na de bekendmaking conform artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* nr. 103 van 10 juni 1966, geen wijziging kunnen brengen in de beoordeling van het besluit van het C.E.C.I.M.O. ; dat namelijk de weinige importeurs van werktuigmachines die deze opmerkingen naar voren hebben gebracht — voornamelijk met betrekking tot het feit dat het hun verboden was te exposeren op andere beurzen waarvoor zij eveneens belangstelling hadden — na uitleg door de Commissie hebben erkend dat de uit het tentoonstellen van de werktuigmachines op de E.E.M.O. voortvloeiende voordelen, die onder III, 1 en 2, worden uiteengezet, ook voor hen gelden en dientengevolge hun standpunt niet hebben gehandhaafd ;

II

Overwegende dat artikel 85, lid 1, van het Verdrag bepaalt dat onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst ;

1. Overwegende dat het besluit dat het C.E.C.I.M.O. in 1955 heeft genomen en in 1957 aangevuld, een beslissing die om de twee jaar in de reglementen van de E.E.M.O. wordt hernieuwd, een besluit is van een vereniging van ondernemersverenigingen, t.w. van de nationale beroepsverenigingen van fabrikanten van werktuigmachines, die niets anders is dan een vorm van ondernemersvereniging ; dat dit besluit dus onder artikel 85 van het Verdrag valt ;

2. Overwegende dat de reglementen van de E.E.M.O.'s de volgende bepalingen inhouden (in het algemeen „clausule I/7" genaamd, een formule die hierna zal worden overgenomen om het geheel van

de beperkende bepalingen in deze reglementen aan te duiden) die van toepassing zijn gedurende het jaar waarin een E.E.M.O. wordt gehouden en die ertoe strekken of ten gevolge hebben dat, in dit jaar, de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt beperkt :

— de verbintenis voor de fabrikanten van werktuigmachines om, indien zij hun machines op de E.E.M.O. hebben geëxposeerd, direct noch indirect deel te nemen aan enige andere beurs, tentoonstelling of salon georganiseerd in een der landen waarvan de nationale vereniging van fabrikanten van werktuigmachines lid van het C.E.C.I.M.O. is,

— het uitsluiten van de E.E.M.O. van de fabrikant, die partij is bij een licentieovereenkomst inzake de fabricage van werktuigmachines en wiens wederpartij heeft deelgenomen aan andere tentoonstellingen van zulke machines in een der leden-landen van het C.E.C.I.M.O., ook al geschiedde dit alleen onder de eigen naam van laatstgenoemde,

— het uitsluiten van de E.E.M.O. van de fabrikant van werktuigmachines welke (zowel als foto's, modellen, catalogi enz. daarvan) op andere beurzen, tentoonstellingen of salons zijn aangeboden door agenten, wederverkopers of enige andere tussenpersoon,

— het vereiste van toestemming van de nationale vereniging waaraan de organisatie van de E.E.M.O. is opgedragen, alvorens de op een E.E.M.O. geëxposeerde werktuigmachines voor demonstratie van uitrusting of toebehoren ter beschikking kunnen worden gesteld van exposanten op beurzen, tentoonstellingen of salons in de ledenlanden van het C.E.C.I.M.O. met in ieder geval de verplichting het merk van de fabrikant onzichtbaar te maken ;

Overwegende dat clausule I/7, zoals deze hierboven is omschreven, tot de volgende concurrentiebeperkingen leidt :

a) in de eerste plaats ten aanzien van de mededinging tussen de verleners van diensten als hoedanig de organisatoren van beurzen in de E.E.G.-landen zijn te beschouwen : de clausule verhindert namelijk in de zes landen een op de twee jaren alle andere organisatoren van beurzen dan die van de E.E.M.O. om onder de troeven die zij voor de publiciteit voor hun manifestaties in handen hebben vrij te beschikken over de werktuigmachines die op de E.E.M.O. zijn tentoongesteld. Nu vormen deze machines enerzijds voor iedere algemene beurs, en ook voor bepaalde gespecialiseerde beurzen of tentoonstellingen in bedrijfstakken die verwant zijn aan die der werktuigmachines, een zeer belangrijke factor voor het slagen ervan ; anderzijds nemen de meeste fabrikanten van werktuigmachines, en in ieder geval de voornaamste onder hen, altijd aan de E.E.M.O.'s deel. Het gevolg van de inperking van de handelingsvrijheid van iedere organisator van beurzen of tentoonstellingen in de E.E.G.-landen in de jaren waarin de E.E.M.O. plaats vindt, is derhalve een aanmerkelijke beperking van de mededinging op de markt voor deze diensten ;

b) clausule I/7 is ook van rechtstreekse invloed op de concurrentiewerkzaamheid van de commerciële hulpkrachten van de fabrikanten van werktuigmachines (importeurs, vertegenwoordigers, alleenverkopers, enz). Zijn namelijk de werktuigmachines in oneven jaren door de fabrikant of door zijn vertegenwoordigers eenmaal op de E.E.M.O. tentoongesteld, dan kan geen andere dealer in deze machines deze presenteren op andere beurzen of tentoonstellingen die plaatsvinden in de landen welker vereniging deel uitmaakt van het C.E.C.I.M.O. Ook al is het voor een fabrikant en voor bepaalde dealers het belangrijkste dat zij deelnemen aan de E.E.M.O., er zijn andere handelaren voor wie het van meer belang is de betrokken machines tentoon te stellen op beurzen of tentoonstellingen die plaatsvinden binnen het gebied van hun economische werkzaamheid en waar zij beter in contact zouden kunnen treden met hun potentiële kopers. Bovendien kan zich het feit voordoen dat op eenzelfde markt twee dealers van concurrerende produkten zich in een concurrentiepositie bevinden die verschilt naar gelang van de vraag of hun resp. fabrikant al dan niet, rechtstreeks of indirect, aan de E.E.M.O. heeft deelgenomen ;

c) ten slotte heeft clausule I/7 van de E.E.M.O.-reglementen, al beperkt zij de vrijheid van de betrokkenen om over hun deelneming aan de E.E.M.O.'s te beslissen niet, eveneens ten doel de mededinging tussen de fabrikanten van werktuigmachines te beperken. Omdat de deelneming aan de E.E.M.O. voortaan door iedere belangrijke fabrikant als een noodzaak wordt gezien, beperkt het feit dat deze deelneming in hetzelfde jaar beperkingen van de presentatie van zijn produktie op andere exposities met zich meebrengt toch de mogelijkheid voor de fabrikant om door middel daarvan transacties af te sluiten in andere gebieden. Al is voor bepaalde fabrikanten wier produkten reeds goed zijn ingevoerd de deelneming aan de E.E.M.O. eenmaal in de twee jaar misschien voldoende, voor anderen die zich een plaats op de markt willen veroveren, kan de commerciële ontplooiing naast de deelneming aan de E.E.M.O. ook hun aanwezigheid op andere beurzen of tentoonstellingen vereisen in het jaar waarin zij aan de E.E.M.O. hebben deelgenomen ;

Overwegende dat bovendien de bepaling in de reglementen van de E.E.M.O.'s volgens welke de verzoeken om toelating tot de E.E.M.O.'s worden voorgelegd aan een comité dat onder het C.E.C.I.M.O.

valt en dat over het al of niet aanvaarden van die verzoeken beslist zonder dat daartegen beroep openstaat en zonder dat het in enig geval zijn beslissingen behoeft te motiveren, ten gevolge zou kunnen hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt beperkt ; dat de uitsluiting van de E.E.M.O. van een fabrikant of van diens dealer voor werktuigmachines, gezien het hierboven geschetste belang van deze tentoonstellingen voor de afzet van deze produkten, dezen kan plaatsen in een concurrentiepositie op de markt die aanzienlijk ongunstiger is dan die van hun concurrenten die wel van hun deelneming aan de E.E.M.O. kunnen profiteren ; dat deze regel tot dusver echter nimmer is toegepast om willekeurig ondernemingen van deelneming aan de E.E.M.O.'s uit te sluiten, omdat de enige overwogen uitsluitingen inbreuken op de clausule I/7 betroffen ; dat, al kan in de huidige toestand dit willekeurige gedrag slechts verondersteld worden en al heeft men dus geen beperking van de mededinging kunnen constateren, niettemin reële waarborgen van het C.E.C.I.M.O. moeten worden verkregen opdat in de toekomst het ontstaan van een de mededinging beperkend gedrag wordt verhinderd ;

Overwegende dat uit het voorafgaande blijkt dat het besluit van het C.E.C.I.M.O. inzake de facultatieve deelneming aan de E.E.M.O.'s of aan andere beurzen of tentoonstellingen (clausule I/7) de mededinging zowel bij de organisatie van beurzen en tentoonstellingen als bij de afzet van werktuigmachines merkbaar beperkt ;

3. Overwegende dat de bovengenoemde beperkingen van de mededinging, vervat in het reglement van de E.E.M.O.'s, bovendien de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden ; dat namelijk :

a) de deelneming van het grootste deel van de belangrijkste fabrikanten van werktuigmachines in de Lid-Staten van de E.E.G. om het andere jaar beperkt is tot slechts één tentoonstelling in een der Lid-Staten omdat zij op de E.E.M.O. aanwezig zijn ; dat daaruit voortvloeit dat het aanbod van diensten van de zijde van de organisatoren van andere beurzen of tentoonstellingen, die binnen de gemeenschappelijke markt worden gehouden, t.a.v. deze produkten slechts een beperkte vraag ontmoet en dat dus de integratie van de markten voor dienstverlening wordt gehinderd ;

b) uit de onmogelijkheid, waarin de commerciële hulpkrachten van de fabrikanten van werktuigmachines die aan de E.E.M.O. hebben deelgenomen zich alle oneven jaren bevinden om vrij de werktuigmachines tentoon te stellen in andere landen van de gemeenschappelijke markt dan die waar deze manifestatie heeft plaatsgehad, voortvloeit, dat het handelsverkeer in werktuigmachines tussen de verschillende landen van de E.E.G. kan worden bemoeilijkt, aangezien de deelneming aan een beurs of tentoonstelling van internationaal karakter voornamelijk ten doel heeft de contacten en het sluiten van transacties te vergemakkelijken tussen handelspartners uit verschillende landen ;

c) deze zelfde overweging voor de fabrikanten geldt die op een bepaalde markt vaste voet willen krijgen of die nieuwe produkten willen introduceren en verkopen, en eveneens voor de kopers die zich niet steeds gemakkelijk naar andere landen dan het hunne kunnen begeven om werktuigmachines te gaan bekijken die hen zouden kunnen interesseren en deze eventueel te kopen ;

Overwegende dat de belemmeringen in het verlenen van diensten betrekking hebbend op de organisatie van beurzen en in het sluiten van transacties betreffende werktuigmachines tussen de E.E.G.-landen dus rechtstreeks de vrije handel tussen Lid-Staten op zodanige wijze kunnen beïnvloeden dat de verwerkelijking van de doelstellingen van een eenheidsmarkt tussen de staten wordt geschaad ;

4. Overwegende dat artikel 85, lid 1, dus van toepassing is op het besluit van het C.E.C.I.M.O. waarbij de voorwaarden voor deelneming van exposanten aan de E.E.M.O.'s en derhalve aan andere beurzen of tentoonstellingen worden vastgesteld ; dat dus geen gevolg kan worden gegeven aan het door het C.E.C.I.M.O. ingediende verzoek om een negatieve verklaring ;

III

Overwegende dat artikel 85, lid 1, echter krachtens artikel 85, lid 3, buiten toepassing kan worden verklaard voor elk besluit van een ondernemersvereniging dat bijdraagt tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen

a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,

b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen ;

1. Overwegende dat het besluit van het C.E.C.I.M.O. inzake de deelneming van de exposanten aan de E.E.M.O.'s en andere beurzen of exposities zowel moet worden beschouwd in het licht van de door de organisatoren van de beurzen verleende diensten alsook in het licht van de afzet van de werktuigmachines die zowel de fabrikanten als hun commerciële hulpkrachten aangaat ;

a) Overwegende dat de noodzaak van een rationalisatie van de deelneming aan beurzen en tentoonstellingen momenteel in tal van bedrijfstakken zeer duidelijk aan de dag treedt, o.a. in de branches waar zulk een deelneming zeer zware directe of indirecte kosten met zich meebrengt, hetgeen het geval is in de sector werktuigmachines, en dat de werkzaamheid van het C.E.C.I.M.O. voor de organisatie van E.E.M.O.'s als een rationalisatiefactor past in deze ontwikkeling naar gespecialiseerde tentoonstellingen :

aa) deze tentoonstellingen maken het mogelijk zowel bijna het gehele aanbod van werktuigmachines van fabrikanten van enige omvang bijeen te brengen en onderling te vergelijken en daardoor een compleet overzicht van de bedrijfstak te bieden, hetgeen tot gevolg heeft de fabrikanten tot bijzondere prestaties te prikkelen, alsook de zeer gevarieerde vraag naar werktuigmachines zo goed mogelijk te kanaliseren en talrijke transacties met zo min mogelijk kosten aan verkoopstimulerende maatregelen af te sluiten ;

bb) deze voordelen wegen zwaarder dan de nadelen die de beperking van de vrijheid tot exposeren van de exposanten voor de organisatoren van algemene beurzen met zich medebrengt. In dit verband dient er rekening mee te worden gehouden dat deze beperking slechts een op de twee jaar wordt opgelegd en dat het aantal installaties beperkt is die een tentoonstelling van werktuigmachines, die grote materiële voorbereidingen vergt, kunnen huisvesten ;

b) Overwegende dat het effect van de rationalisatie die door clausule I/7 van het reglement van de E.E.M.O.'s wordt nagestreefd eveneens aan de dag treedt bij de afzet van de werktuigmachines in zijn verschillende facetten :

aa) de voor de deelneming aan de E.E.M.O. gemaakte kosten mogen, al zijn zij dikwijls hoger dan die van de deelneming aan de meeste nationale en plaatselijke tentoonstellingen en beurzen, alleen worden vergeleken met de totale kosten die een fabrikant te dragen zou hebben door deel te nemen aan een hele serie andere beurzen of tentoonstellingen die voor hem dezelfde commerciële resultaten zouden afwerpen. Daaruit volgt dat de kostprijs van de werktuigmachines door de deelneming aan de E.E.M.O. slechts met een geringer bedrag dan anders het geval zou zijn aan kosten voor deelneming aan beurzen en tentoonstellingen wordt belast ;

bb) indien men de directe belangen van de fabrikanten van werktuigmachines in aanmerking neemt dient te worden opgemerkt dat ieder van hen, in even jaren, vrij blijft de reclamemanifestaties te kiezen die hij het meest voordelig acht, en in oneven jaren alleen de E.E.M.O. of alle andere beurzen en tentoonstellingen met uitsluiting van de E.E.M.O. Bovendien hebben de fabrikanten, die gewoonlijk niet aan de grote internationale manifestaties in het buitenland deelnemen, door het feit dat de E.E.M.O.'s in een aantal steden in verschillende landen rouleren de mogelijkheid deel te nemen aan de E.E.M.O.'s die in hun eigen land plaatsvinden en daardoor op internationaal niveau aan hun produkten bekendheid te geven. De conclusie ligt dus voor de hand dat de E.E.M.O.'s in hun huidige vorm belangrijke algemene voordelen opleveren voor de afzet van werktuigmachines ;

cc) wat betreft de werkzaamheid van de commerciële hulpkrachten (dealers) van de fabrikanten van werktuigmachines dient te worden opgemerkt dat alleen in uitzonderingsgevallen de belangen van de fabrikanten en hun dealers niet samenvallen, met name omdat het in het belang van eerstgenoemden is om deel te nemen aan de E.E.M.O., terwijl de dealers ieder jaar zouden willen kunnen deelnemen aan manifestaties die hen in de gelegenheid stellen in meer direct contact te treden met hun persoonlijke clientèle. Over het geheel genomen blijven de reeds uiteengezette aanzienlijke voordelen voor de verdeling van werktuigmachines bestaan en trekken alle commerciële hulpkrachten van de fabrikanten — althans indirect — voordeel van de aanwezigheid op de E.E.M.O. van de door hen verkochte machines ;

c) Overwegende dat de bovenstaande feiten en beoordelingen de conclusie wettigen dat de regeling van de E.E.M.O.'s en met name clausule I/7 bijdragen tot verbetering van de verdeling der produkten en tot de bevordering van de economische vooruitgang ; dat zij dus voldoen aan de eerste voorwaarde voor toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag ;

2. Overwegende dat uit de hierboven besproken voordelen voor de verdeling van werktuigmachines en voor de economische vooruitgang de volgende winstpunten voortvloeien voor de gebruikers van deze produkten :

a) het feit dat op geregelde tijden het voornaamste deel van de gehele Europese produktie aan werktuigmachines op eenzelfde plaats, die echter bij roulering wordt gekozen in verschillende landen, wordt bijeengebracht, zoals in feite door de E.E.M.O.'s is gerealiseerd, geeft de betrokken gebruikers de mogelijkheid het maken van talrijke reizen te vermijden en zich op één plaats te informeren over de produkten die zij dank zij

rechtstreekse contacten met de exposanten zouden kunnen kopen ;

b) bovendien heeft door een meer beperkte deelneming aan beurzen en tentoonstellingen de rationalisatie, die bestaat in een verlaging van de reclamekosten die in de prijs van de werktuigmachines zijn geïncorporeerd, ten gevolge dat de kostprijs van deze produkten laag wordt gehouden en bijgevolg tevens, gezien de levendige concurrentie die op de markt heerst, de verkoopprijs voor de afnemers ;

Overwegende dat het besluit van het C.E.C.I.M.O. inzake de E.E.M.O. dus directe positieve gevolgen heeft die van voldoende belang zijn voor de gebruikers ; dat daaruit volgt dat een billijk aandeel in de voordelen die voortvloeien uit de door de E.E.M.O. ingevoerde rationalisatie de gebruikers ten goede komt en dat dus aan de tweede voorwaarde voor toepassing van artikel 85, lid 3, is voldaan ;

3. Overwegende dat clausule I/7 van het reglement van de E.E.M.O.'s geen beperkingen oplegt die niet onmisbaar zijn voor het bereiken van de bovengenoemde doelstellingen ; dat namelijk :

a) de beperking bestaande in de verplichting voor de op de E.E.M.O.'s exposerende fabrikanten van werktuigmachines of voor de van hen afhankelijke tussenpersonen om in oneven jaren aan geen enkele andere tentoonstelling deel te nemen een „conditio sine qua non" is om te geraken tot rationalisatie van het systeem van beurzen en tentoonstellingen van werktuigmachines. Dit middel gaat hetgeen nodig is om dit doel te bereiken niet te buiten, want de fabrikanten en hun commerciële hulpkrachten zijn in de even jaren vrij om te exposeren waar zij willen, waardoor de nadelen van een te star systeem worden vermeden ;

b) clausule I/7 trouwens altijd soepel is toegepast en uit niets blijkt dat deze houding in de toekomst zal veranderen, aangezien de leiding van het C.E.C.I.M.O. dienaangaande schriftelijk verzekeringen heeft gegeven. Echter, ook al is de conclusie gewettigd dat in de praktijk de restricties tot het onmisbare minimum om de met de rationalisatie nagestreefde doelstellingen te bereiken zullen worden beperkt, is het noodzakelijk dat iedere beslissing betreffende weigering tot toelating tot de E.E.M.O.'s zonder verwijl de Commissie ter kennis wordt gebracht ;

c) het feit dat de kopers zich niet alleen kunnen oriënteren aangaande het aanbod van de leden van de verenigingen die lid zijn van het C.E.C.I.M.O. maar ook van diegenen die niet tot deze verenigingen behoren, de overwegingen nog versterkt die tot de conclusie hebben geleid dat de beperkingen van de concurrentie binnen de grenzen van het onmisbare zijn gehouden ;

Overwegende dat zelfs voor de exploitanten van andere inrichtingen van beurzen en tentoonstellingen dan die welke tot dusver zijn gebruikt voor de organisatie van de E.E.M.O.'s, de beperking die voor het bereiken van de gewenste rationalisatie nodig is niet de grenzen van het redelijke te buiten gaat, omdat het reglement van de E.E.M.O.'s noch andere besluiten van het C.E.C.I.M.O. de mogelijkheid uitsluiten om andere installaties dan die van Hannover, Parijs, Milaan en Brussel te gebruiken ;

Overwegende dat de derde voorwaarde voor de toepassing van artikel 85, lid 3, dus vervuld is ;

4. Overwegende dat het C.E.C.I.M.O. door zijn besluit inzake de organisatie van de E.E.M.O.'s noch tussen de organisatoren van beurzen, noch tussen de verkopers van werktuigmachines de mededinging heeft uitgeschakeld, omdat :

a) voor de tentoonstellingen de werktuigmachines slechts een van de attracties zijn en iedere fabrikant trouwens vrij blijft de E.E.M.O. of andere manifestaties te kiezen ; de organisatoren van andere beurzen dan het C.E.C.I.M.O. de mogelijkheid hebben om in even jaren tentoonstellingen te organiseren waaraan een ieder vrij kan deelnemen en eventueel in de andere jaren kunnen rekenen op de deelneming van bepaalde fabrikanten van werktuigmachines die op de E.E.M.O. niet hebben geëxposeerd. Van deze vrije keuze wordt werkelijk gebruik gemaakt, zoals blijkt uit de verschillen in aantal en identiteit van de exposanten in de landen waar de E.E.M.O. wordt georganiseerd ;

b) het tentoonstellen van een produkt op een beurs of expositie slechts één van de middelen is voor het in de handel brengen daarvan ; het feit dat de fabrikanten van werktuigmachines of hun commerciële hulpkrachten verplicht zijn op dit gebied een keuze te doen heeft daarom niet ten gevolge dat de mededinging tussen de betrokken ondernemingen wordt uitgeschakeld ;

Overwegende dat dus aan de vierde voorwaarde voor de toepassing van artikel 85, lid 3, is voldaan en dat alle voorwaarden voor een beschikking conform artikel 85, lid 3, zijn vervuld ;

IV

1. Overwegende dat het besluit van het C.E.C.I.M.O. inzake de organisatie van de E.E.M.O.'s is aangemeld binnen de termijn vastgesteld in artikel 5, lid 1, van Verordening nr. 17 en dat de beschikking van de Commissie derhalve conform artikel 6 van deze verordening kan ingaan op 13 maart 1962 ;

2. Overwegende dat voor de vaststelling van de geldigheidsduur van de beschikking conform artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 rekening moet worden gehouden met de aard van deze zaak en met het

tweejaarlijkse ritme van de E.E.M.O.'s en dat men in dat verband van een periode van tien jaar kan uitgaan ;

3. Overwegende dat het, met name gezien hetgeen in de voorlaatste alinea van punt II, 2, is betoogd, gewenst lijkt, conform artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17, aan de beschikking een verplichting te verbinden met de inhoud de Commissie in kennis te stellen van alle gevallen waarin door het C.E.C.I.M.O. besloten is de toegang tot de E.E.M.O.'s te weigeren, zodat de Commissie zich er eventueel van kan verzekeren dat er in het vroegere gedrag van het C.E.C.I.M.O. op dit gebied geen wijziging is gekomen ; dat te dien einde het C.E.C.I.M.O. de verplichting moet worden opgelegd aan de Commissie afschriften te zenden van de brieven waarin het C.E.C.I.M.O. zelf of de toelatingscomités die daaronder vallen de betrokken ondernemingen het besluit mededelen waarbij hun verzoek om toelating wordt afgewezen,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN :

Artikel 1

De bepalingen van artikel 85, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap worden overeenkomstig artikel 85, lid 3, buiten toepassing verklaard voor het beding in het reglement van de E.E.M.O.'s betreffende de deelneming van de exposanten aan andere beurzen of manifestaties in de landen van de Europese Economische Gemeenschap.

Artikel 2

Het C.E.C.I.M.O. brengt onverwijld alle door hemzelf of door tussenkomst van speciale toelatingscomités genomen besluiten waarbij de toelating tot een E.E.M.O. wordt geweigerd ter kennis van de Commissie.

Artikel 3

Deze beschikking treedt in werking op 13 maart 1962 en geldt tot en met 31 december 1978.

Zij is gericht tot het Comité Européen de Coopération des Industries de la Machine-Outil (C.E.C.I.M.O.) te Brussel, België, en tot de volgende twaalf nationale verenigingen van fabrikanten van werktuigmachines die thans lid zijn van het C.E.C.I.M.O.:

— Verein Deutscher Werkzeugmaschinenfabriken, Frankfort a/Main, Duitsland,

— Fachverband der Maschinen- und Stahl- und Eisenbauindustrie Österreichs, Wenen, Oostenrijk,

— Syndicat des constructeurs belges de machines-outils pour le travail des métaux, Brussel, België,

— Foreningen af Danske Vaerktöjsmaskinfabrikanter, Kopenhagen, Denemarken,

— Syndicat des constructeurs français de machines-outils, Neuilly-sur-Seine, Frankrijk,

— The Machine Tool Trades Association (Metalworking Machine Tool Manufacturers' Section), Londen, Verenigd Koninkrijk,

— Unione Costruttori Italiani Macchine Utensili, Milaan, Italië,

— Vereniging van Metaal-Industrieën (Groep Gereedschapswerktuigen), Den Haag, Nederland,

— Föreningen Svenska Verktygmaskintillverkare, Stockholm, Zweden,

— Verein Schweizerischer Maschinen-Industrieller, Zürich, Zwitserland,

— Asociación Española de Fabricantes de Máquinas-Herramientas, San Sebastian, Spanje,

— Centro de Cooperaçao des Industriais de Maquinas-Ferramientas, Porto, Portugal.

Brussel, 13 maart 1969.

Voor de Commissie

De Voorzitter

Jean REY